

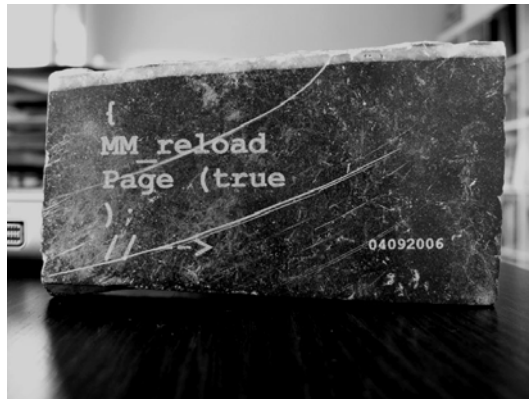
“Sobreviure a un fresc” d’Enrique Radigales. Per Roc Parés

Fukuyama's work presumes that human nature is governed by a desire for recognition, and since only liberal democracy provides a way of satisfying the need for recognition, liberal democracy provides the end point of history.”
wikipedia

Introducció:

Aquest treball d’Enrique Radigales (Saragossa, 1970) qüestiona mites construïts entorn al reconeixement de l’individu basats en la perdurabilitat de l’obra.

Entrats en aquest segle XXI, el mite de la perdurabilitat perdura, és a dir, es manté vigent. Més enllà de si és cert o fals, el mite de la perdurabilitat és rellevant perquè provoca que associem valors com la bellesa, la noblesa, la dignitat, la importància o l’interès amb determinats medis, suports, materials o tècniques pel sol fet que aquests hagin aconseguit d’arribar fins als nostres dies, des de temps passats.

Código tallado en piedra, Enrique Radigales, 2006

Context:

Si hem de fer una descripció general (i la generalització és generalment injusta) podem afirmar que el context cultural en el que treballa l’Enrique Radigales és aquest: En el tombant de segle, en plena democràcia liberal, la ciutat es posa guapa i es redissenya a la mesura del capital. Es foragita els que discrepen de la lògica del mercat, es neteja el rastre dels tallers independents i dels laboratoris autogestionats, de tot reducte de dissidència. I es convida als cornuts supervivents a pagar el beure: a fer d’extres en la pel·lícula a canvi d’una samarreta de voluntari del Fòrum o bé de la pancarta d’agent activista oficial del Museu d’art Contemporani de la botiga més gran del món, per cortesia dels seus propis impostos.

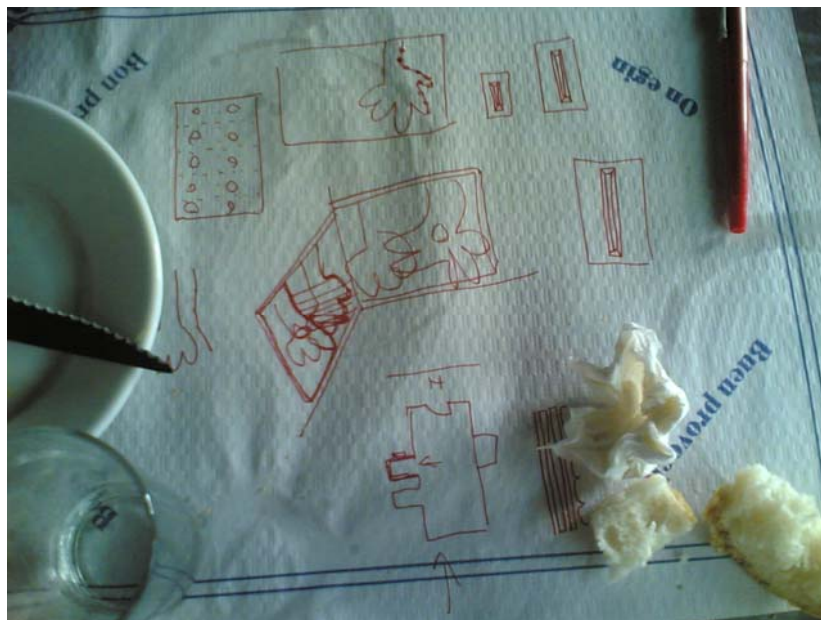
Però si ens fixem, en canvi, en petits i comptats programes excepcionals, com ara aquest Producció06, a càrrec d’Amanda Cuesta, Manuel Olveira i Valentín Roma, veurem que “un altre model cultural és possible” fins i tot, dins el limitadíssim pressupost que l’Ajuntament de Barcelona dedica a les arts visuals.

La fórmula de selecció i treball amb artistes de Producció06 és exemplar: quant a la forma de selecció veig que és híbrida entre l'obra per encàrrec ("commissioning", pels anglosaxons) i el concurs obert. I quant a les condicions de treball crec que situa les coses en un nivell econòmicament molt raonable i malauradament poc freqüent a Catalunya. Ara bé, si mirem el tema econòmic des de fora del context de les arts visuals (especialment l'anèmic panorama català), constato que, per a que un artista que basés la seva economia en aquest règim de treball arribés a ser "milleurista" hauria de tenir 4 oportunitats com aquesta, cada any. Això ja només depèn de que aquest plantejament curatorial es mantingui a La Capella, s'escampi per contagi i trobi més institucions on arrelar. L'artista del nostre temps no es limita a la producció i ha esdevingut amo de tota la cadena de processos que passa per la formació, recerca, experimentació, producció, difusió i recepció.

El públic rep (allò que l'artista ha produït):

El que el públic veu a la sala és una pintura al fresc. Una pintura al fresc ben particular, en tant que està pintada per Radigales, l'any 2006. A diferència del que és habitual, aquest fresc no sobreviurà a l'artista, atès que forma part del projecte donar un caràcter efímer a aquest treball, tot destruint-lo en acabat el temps d'exposició.

La pintura mural representa dues mans humanes, dins les quals, s'oculten i es mostren (com quan es dona a triar a l'atzar entre una mà i l'altra) els logotips de dues firmes multinacionals que comercialitzen programari de dibuix vectorial: Adobe i Macromedia.

Un esbós del fresc fet per l'Enrique Radigales durant el dinar de preparació d'aquest text, 2006

El que l'artista ha difós:

El surfista d'Internet inquiet, seguidor de propostes alternatives a les formes d'entreteniment de les puntcom, segurament coneix els treballs que Enrique Radigales ens regala a través dels seu lloc web Idealword, fundat l'any 2003. Si pensem en aquest surfista de la xarxa (qualsevol dels 3500 que han accedit a idealword en els dies de màxima aflluència) visitant la Capella anticipem que es trobarà, de cop, transportat a un altre lloc, a un altre ritme de recepció i a un altre pla de sensibilitat, diferent de la pantalla o del full d'impressora, però tot reconeixent la coherència estètica amb els treballs d'Idealword. Si pensem en el visitant d'exposicions habitual de la Capella, confio que sabrà apreciar aquest treball i que això el motivarà a visitar (www.idealword.org).

Amb l'arribada de la revolució industrial, la producció va patir una gran acceleració. La actual economia de la distribució basada en el consum tecnificat, per tal d'obtenir més guanys, ha hagut de modelar la nostra subjectivitat i fer-nos consumidors cada cop més "eficients". I molt del discurs sobre les imatges s'ha girat vers la seva recepció, deixant en segon terme l'anàlisi sobre la gènesi d'allò que és distribuït i ofert per a ser rebut.

Si la caricatura de l'home modern de Chaplin a "Modern Times" (1936) era la de l'obrer (productor) sotmès pel ritme imposat per la maquinària, la caricatura que pertocaria a l'home del nostre temps (2006) seria, possiblement, la del "net surfista" (consumidor) sotmès pel ritme imposat per la xarxa de les puntcom.

Radigales és un artista expert en difusió. La seva experiència en aquest àmbit s'inicia, a mitjans dels noranta, amb Stereodub, amb Pedro Pablo Azpeitia, i arriba al seu punt àlgid l'any 1999, com a cofundador, amb Perdo Soler, de la plataforma *Fiftyfifty*, pionera en distribució d'audiovisual digital interactiu.

El que l'artista ha experimentat:

Radigales no és, de moment, un pintor expert en pintura al fresc i per aquest motiu ha acudit a especialistes en aquesta tècnica tan antiga com la cultura minoica i tan nostrada com el romànic català. Gràcies al context excepcional de la convocatòria Producció06, a la Capella, Radigales ha pogut experimentar en aquest procediment pictòric que contrasta i complementa els seus procediments habituals de producció i difusió electrònica.

El que em resulta més interessant de la tria de la pintura mural al fresc és que no es limita a una decisió de procediment pictòric. Es tracta d'un sistema de tradició artesanal en el que l'obra es produeix en el mateix lloc on es difon i es rep (tret dels casos en els que, com en el MNAC, la museologia ha traït l'esperit, deslocalitzant el fresc). El mur pintat al fresc és obra, suport i medi de difusió com passa també en el net.art amb l'ordinador.

El procediment tradicional de la pintura al fresc, imposa un temps de pintat extraordinàriament limitat, de només quatre hores! La preparació del mur, això si, comporta un meticulós treball artesanal que demana molt de temps, coneixement i molta pràctica. Humitejar, arremolinar, allisar, *lliscar* i pintar amb

pigments minerals... el temps de la producció, en altres temps, estava associat a la idea de lentitud. I se sobreentenia també que mirar era més ràpid que fer, tret dels casos mítics i excepcionals de les divinitats i dels prestidigitadors, respectivament.

L'artista ha investigat:

L'artista porta anys investigant processos inèdits d'elaboració d'imatges digitals en les que intervé la destresa manual més pròpia de les disciplines de tradició artesanal. L'any 2005 Adobe va adquirir Macromedia de forma que els seus dos paquets de gràfics vectorials Freehand (l'eina que ha utilitzat sempre en Radigales, en la versió 8.0) i Illustrator (etern competidor de Freehand) conviuen, de moment, dins la mateixa marca: Adobe. Per a molts usuaris de Freehand, com l'Enrique, les pugnes comercials de les multinacionals del software posen en perill les eines amb les que s'han acostumat a treballar.

Freehand i Illustrator, actualment d'Adobe vs. Inkscape, software lliure de codi obert

Les pugnes comercials de les multinacionals podrien entendre's com una actualització de la èpica als nostres dies. Utilitzades com a tema d'un fresc efímer, finançat amb diners públics, resulten en una mena d'ironia àcida sobre la èpica i en una mena de repte, sabotatge o endevinalla perversa per als arqueòlegs i els historiadors de l'art del futur. En el tema, Radigales dramatitza sobre la manca de llibertat d'elecció de l'artista contemporani que opta per eines informàtiques propietàries, com Freehand o Illustrator. Jo no em puc estar de dir, que la sortida a aquest dilema que planteja Radigales es troba en les eines de codi obert, com seria el cas d'Inkscape, que enlloc d'estar sotmeses a les polítiques de les multinacionals, es desenvolupen en funció de les necessitats i els desitjos de la comunitat formada pels programadors i usuaris que les impulsa. Radigales, però, va començar a utilitzar Freehand cap a mitjans dels noranta i s'ha mantingut sempre fidel a la versió 8.0, anterior a l'esclat de les eines lliures i de codi obert.

Conclusió:

Prenent com exemple el treball que ens presenta l'Enrique Radigales, dins aquest cicle Producció06, he volgut demostrar que algunes formes producció artística del nostre temps només són possibles si les institucions públiques posen els mitjans de producció al servei dels ciutadans de forma socialment justa que contraresti la homogeneïtzació cultural que imposa el mercat. Per tal que això sigui possible cal que es qüestionï els mite de la perdurabilitat, associat a una concepció caduca de patrimoni cultural.

Sóc conscient de la perplexitat amb que molts dels meus conciutadans veuen com alguns artistes visuals treballem en els espais culturals protegits del museu, la sala i el centre d'art: la protecció institucional dels nostres treballs (duta a terme, en un Estat democràtic, amb els nostres impostos i pel bé comú de la societat) genera més desconfiança que no la protecció dels que (sorgits a l'empara dels rics i poderosos d'altres èpoques) han perdurat i reclamen conservació.

Sembla que la percepció social que es té del patrimoni cultural va lligada a la noció de perdurabilitat. I és evident que, en bona part, aquesta percepció esbiaixada prové de la nefasta política cultural que (en general) es practica i que es limita a perpetuar uns mecanismes de legitimació tan superficials i tan primaris com són el valor de la antiguitat i de la novetat. Potser si que, a Barcelona, anem deixant enrere la lamentable instrumentalització maniquea de la cultura que consistia en il·lustrar les polítiques caricaturesques de les esquerres o de la dreta amb allò que és nou i és vell, respectivament. Però sortim del foc per caure a les brases: Arriben temps de centrisme immobilista, que alguns gosen anomenar la fi de la història. El neoconservadorisme pretensiosament revestit de sincretisme entre tradició i progrés, pilota les institucions culturals descaradament al servei del comerç, el consum i el turisme. Així, no és estrany que els versos més grapejats pels polítics, en els darrers temps, siguin aquells del poeta i pastisser J.V. Foix *“M'exalta el nou i m'enamora el vell”*.